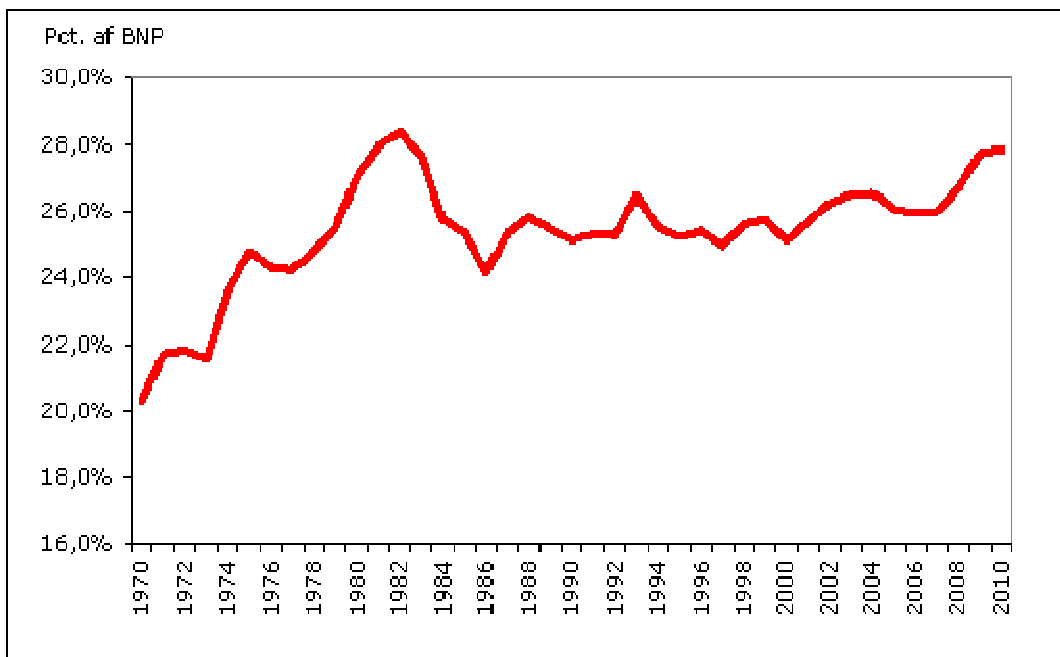

DET OFFENTLIGE FORBRUGS ANDEL AF BNP PÅ ANKER JØRGENSEN NIVEAU

Det offentlige forbrug er vokset markant de senere år, hvad enten det opgøres i faste priser eller som andel af økonomien. I perioden 2001-09 under VK-regeringen vokser det offentlige forbrug med godt 50 mia.kr. Som andel af BNP er det offentlige forbrug vokset fra 25,7 pct. i 2001 til 27,8 pct. i 2009. Det er den største andel siden 1982, dvs. det sidste år med Anker Jørgensen som statsminister. Niveaulet ligger betydeligt over VK-regeringens officielle udgiftsloft. Skredet i det offentlige forbrug trækker i retning af højere skattetryk, hvilket vil reducere beskæftigelsen. En undersøgelse fra ECB finder, at en stor offentlig sektor signifikant reducerer væksten i velstanden. I den kommende tid er der risiko for at opdriften i det offentlige forbrug fortsætter. Bl.a. fordi regeringen muligvis vil udlade at straffe kommunerne, hvis de bryder udgiftsbudgetterne, eller fordi ekstra midler til anlæg i kommunerne "misbruges" ved, at de konverteres til driftsudgifter.

Det offentlige forbrug (udgifter til løn til offentligt ansatte og det offentliges køb af varer og tjenester¹) er vokset markant de senere år såvel i faste priser som i andel af økonomien. I perioden 2001-09 under VK-regeringen vokser det offentlige forbrug med godt 50 mia. kr., og også som andel af BNP er det offentlige forbrug vokset. I 2001 udgjorde det offentlige forbrugs andel af BNP 25,7 pct., mens det i 2009 skønnes at udgøre 27,8 pct. af BNP². Det er den største andel siden 1982, dvs. det sidste år med Anker Jørgensen som statsminister.

Figur 1. Offentligt forbrug i procent af BNP i Danmark, 1970-2010.

Kilde: Danmarks Statistik og Økonomisk Redegørelse maj 2009.

Opdriften i det offentlige forbrug er problematisk ud fra flere overvejelser:

1. Det svækker den finanspolitiske holdbarhed. Med andre ord indebærer opdriften i det offentlige forbrug alt andet lige, at underskuddet og den offentlige gæld vokser. I

¹ Dvs. at overførselsindkomster som f.eks. folkepension og SU ikke er en del af det offentlige forbrug

² Ifølge Økonomisk Redegørelse, maj 2009, Finansministeriet

regeringens 2015-plan er der formuleret et udgiftspolitisk loft på 26½ pct. af BNP (konjunkturrenset). Loftet brydes i 2009 ifølge regeringens seneste konjunkturvurdering, hvor det offentlige forbrugs andel af konjunkturrenset BNP udgør 27,2 pct.³. I forhold til 2015-planen afspejler det isoleret set en holdbarhedsforværring på 7 mia.kr.⁴⁵. Regeringen har i 2015-planen forpligtet sig til at genoverveje den økonomiske politik med henblik på at få udgifterne ned på 26½ pct. af BNP.

2. Hvis de øgede udgifter ikke betales gennem reformer på arbejdsmarkedet, er alternativet et højere skattetryk. Højere skattetryk vil reducere beskæftigelsen og herunder gøre det sværere at tiltrække dygtige udlændinge til det danske arbejdsmarked.
3. Velstanden bliver mindre. Ifølge en ECB-undersøgelse⁶ fra 2008, hvor der fokuseres på sammenhængen mellem udgifts- og skattetrykkets størrelse og væksten i BNP for OECD-lande⁷ findes, at en stigning i det offentlige forbrugs andel af BNP på 1 pct.point reducerer væksten i BNP pr. capita med 0,3 pct.point.

I den kommende tid er der risiko for, at det offentlige forbrugs andel af BNP kommer til at stige yderligere, ligesom der er risiko for, at udgiftsandelen ikke kommer ned igen, når konjunkturerne igen bliver normale.

1. Opdriften i den offentlige sektors andel af BNP kan fortsætte, fordi BNP falder eller vokser meget lidt, samtidig med at det offentlige forbrug fortsætter med at stige
2. Bl.a. ved den seneste kommuneaftale blev det mellem regeringen og KL besluttet, at man skulle øge de kommunale investeringer. Der er risiko for, at de forhøjede investeringsbevillinger konverteres til driftsmidler. Med andre ord risikerer man, at midler afsat til skolerenovering bliver anvendt på ansættelse af f.eks. flere hjemmehjælpere og administrativt personale. At det er en reel risiko, fremgår af den seneste kommuneaftale, hvor man er nødt til at opfordre kommunerne til ikke at konvertere øgede anlægsmidler til drift. Det anføres således, at "Parterne tillægger det stor vægt, at de ekstra anlægsmidler fuldt ud anvendes på anlægsområdet og ikke indgår i den almindelige kommunale drift." En sådan omkonvertering af investeringer til drift er meget problematisk. Erfaringsmæssigt vil et løft i driftsmidlerne bide sig fast, da politikerne meget sjældent beslutter sig for at sænke det offentlige forbrug. Det er hverken sket under Nyrop- eller Fogh-regeringen.
3. Øgede investeringer i bygninger og anlæg kan trække nye driftsudgifter med sig. Bygges der f.eks. et nyt kulturhus, skal der ansættes en leder og personale til kulturhuset.
4. Der er risiko for, at kommunerne spekulerer i, at regeringen ikke vil gribe til sanktioner, hvis kommunerne bryder deres driftsbudgetter. Rationalet er, at lavkonjunkturer og den voksende ledighed vil gøre det svært for regeringen at straffe kommunerne. Fordi politikerne ikke vil give bøder (der kan fremkalde afskedigelser) til kommuner, der bryder budgetaftalen.

³ I det konjunkturrensede BNP tages der hensyn til, at BNP i 2009 er ekstraordinært lavt som følge af konjunkturerne.

⁴ I 2009 udgør udgiftsandelen af konjunkturrenset BNP 27,2 pct. af BNP, hvilket er 0,7 pct. af BNP mere end 2015-planens udgiftsloft (svarende til 12 mia.kr.). I forhold til holdbarhedsproblemet er der ikke tale om en forværring på 0,7 pct. af BNP. AF Økonomisk Redegørelse maj 2009 side 179 (fodnote) fremgår det at 0,3 pct.point af oprevisjonen er en teknisk revision, der ikke belaster de offentlige finanser. Det efterlader isoleret en holdbarhedsforværring på 0,4 pct. af BNP eller 7 mia.kr.

⁵ Det skal bemærkes, at der kan være en række andre forhold der forbedrer og svækker holdbarheden. Det kan f.eks. være ændrede olieprisforventninger, en ny befolkningsprognose mv.

⁶ "Government size, composition, volatility and economic growth", Working Paper Series No. 849, Januar 2008, ECB. Undersøgelsen er udført af António Afonso og Davide Furceri.

⁷ Der måles på perioden 1970-2004